

PIERZCHLIWOŚĆ (31) *sb f*

pierzchliwość (25), **pirzchliwość** (5), **pirchliwość** (1); pierzchliwość *Mącz, GórnDworz, HistRzym, SkarJedn, BielSjem, LatHar, KmitaSpit*; pirzchliwość *HistAl, BielKron* (2); pirchliwość *BielŻyw*; pierzchliwość : pirzchliwość *Leop* (18:2).

e jasne z Mącz (Cn e pochylone); o prawdopodobnie jasne (tak w -ość).

sg *N* pierzchliwość (12). ◇ *G* pierzchliwości (7). ◇ *A* pierzchliwość (6). ◇ *I* pierzchliwością (1). ◇ *L* pierzchliwości (5).

Sł stp: pirzchliwość, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. **Złość, zapalczywość, gniew; furor Vulg** (26) : Smiechu wielkiego nie miłuy, ani łłow łrogich kłobie przypuźczay, bo iedno zaište błazenštwo á drugi pirchliwość znamionuie. *BielŻyw* 43; Czekalem czego dobrego/ álic przypádło wlfyftko złe: [...] Struchlálym chadzał/ bez wfelákicy pierzchliwości *Leop Iob* 30/28, *Dan* 3/19; *LatHar* 262.

pierzchliwość czyja [w tym: pron poss (9), G pron i sb (8), ai (2)] (19): Do ludu zdradliwego poľę go/ á przeciwko ludu pierzchliwości moiey/ dam mu poruczeństwo/ by pobrał łupy *Leop Is* 10/6; Dla imienia moiego/ przenioľę dáleko pierzchliwość fwą *Leop Is* 48/9, *Is* 10/5; Symeon á Lewi brácia/ [...] zabili męże/ fwowolnie pokopawfy mury [...] złorzeczoná pirzchliwość ich/ bo vporna [*Vulg Gen* 49/7] *BielKron* 18v; *KmitaSpit* B3v. *Cf Frazy, Wyrażenie, Wyrażenie przyimkowe.*

Frazy: »nie odwrociła się pierzchliwość [czyja]« = non est aversus furor Vulg (4): We wfyftkich tych rzeczach/ nie odwrociła fie pierzchliwość iego [*Pana*]/ ále iefzcze ręká iego wyciągniona iest *Leop Is* 9/12 [*idem* (3)], *Is* 9/17, 21, 10/4.

»poruszyła się ku gniewu, rozgniewała się, zruszyła się gniewem pierzchliwość [czyja]« = addidit furor irasci, iratus est furor Vulg (2:1:1): Zruľfyła fie iefzcze gniewem pierzchliwość Páńfka ná lud Iłráelki *Leop 2.Reg* 24/1; Rozgniewála fie przeciwko mnie pierzchliwość iego/ y thák mię łobie miał/ iáko nieprzyiaćieľa [!] łwoiego. *Leop Iob* 19/11, *Deut* 6/15, *1.Reg* 11/6.

Zwroty: »hamować, uskramiać pierzchliwość« = avertere furorem Vulg (1:1): Ludzie złoflywi rozľypuiá miáľtho: ále mądry vzkramiaia pierzchliwość. *Leop Prov* 29/8; Nieľzczęľny ktory vfał náźbyť tęgiey zbroiey/ A nieumiał hámováć pierzchliwości łwoiey. *KmitaSpit* B3v.

[»wzbudzać pierzchliwość«: ODpowiedz łagodná/ przełamuie gniew: ále mowá przykra wzbudza pierzchliwość. Leop Prov 15/1 (Linde).]

Wyrażenie: »gniew pirzchliwości [czyjej]« (1): Náđ thym przepáľćie fie włofienmi/ łkayćie/ y nárzekayćie: bo fie nieodwrocił gniew pirzchliwości Páńfkiey od nas. *Leop Ier* 4/8.

Szereg: »gniew i ([a]) pierzchliwość« (1): Gniew y pierzchliwość [*ira et furor*] oboie łą przekłęte *Leop Eccli* 27/33, [*Leop Iudith* 8/12 (Linde)].

Wyrażenia przyimkowe: »z pierzchliwością« (1): Vľlyźawľzy głos iego [*cesarza Jowinijana*] puľtelnik/ otworzył okienko. A gdyż go vyzrzał/ niepoznáł go/ ále s pierzchliwością predko [!] okienko závářł rzekac [!]: Odeyđzi precz przekłęty y zły duchu *HistRzym* 45.

»w pirzchliwości [swojej (a. twojej, a. mojej)]« = in furore Vulg (5): Czemuż tráćiľz duľżę twoię w pierzchliwości twoiej? *Leop Iob* 18/4, *Iob* 9/5, *Ier* 15/14, 33/5; nie wfępy do ich rády duľżo moiá/ á w zebrániu ich nie bądź łlawá ma/ abowiem w pirzchliwości łwoiey zabili męże *BielKron* 18v.

W przen (1) : Biádá Afúrowi/ rozga pierzchliwości moiey [virga furoris Mei]/ y kiy moy iefth/ w ręku ich rozgniewanie moie. Leop Is 10/5.

2. Brak rozważi, lekkomyślność, pochopność, płochosć; velocitas HistAl; ventosa mens Cn (4) : niechay będzie przyfityny vbior [*białogłowy*]/ aby pierzchliwości żadney w nim znać niebyło. *Górndworz X3v; BielSjem 32.*

pierzchliwość czyja (1): HistAl B5 cf W przeciwstawieniu.

W przeciwstawieniu: »poważność ... pierzchliwość« (1): Odpowiedział Alexander ftarym rycerzom/ daleko wolę mieć ftarszych poważność opatrzną/ nizli młodych pierzchliwość nie opatrzną [*Malo eligere senum gravitatem provisam quam iuvenum velocitatem improvisam*] *HistAl B5.*

Szereg: »pierzchliwość i nieustawiczność« (1): GREkom [*w zjednoczeniu z kościołem bożym*] przekadżála naprzod buyność rozumow/ á wrodzona iákaś pierzchliwość y nie wftawiczność *SkarJedn 373.*

3. Prędkosć; fugacitas Mącz, Cn; mobilitas pedum Cn (1) : Fugacitas, Pierzchliwość/ Prętkosć. *Mącz 138d.*

Synonimy: 1. gniew, popędliwość, zapalczywość; 2. lekkość, płochosć; 3. prętkosć.